

свою діяльність у тісній координації з військовими прокуратурами та правоохоронними органами.

4. Створення навчального центру підготовки особового складу ВСП. Підготовка передбачала спеціалізовані напрями формуванню професійних і правових компетентностей що відповідають посадовим обов'язкам та завданням ВСП.

Надалі відбувалося творення мережі системи територіальних органів та підрозділів ВСП. Передовсім, йдеться про Зональні відділи і відділення ВСП.

На момент завершення формування органів управління та структурних підрозділів ВСП її структура включала близько шістдесят адміністративних одиниць, а загальна чисельність особового складу становила приблизно п'ять тисяч осіб [Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України. 2002].

*Онопрієнко Олександр,
доктор філософії, доцент,
заступник начальника кафедри забезпечення
державної безпеки командно-штабного факультету,
Національна академія Національної гвардії України*

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ МОБІЛЬНИМИ ВОГНЕВИМИ ГРУПАМИ З ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ. ОСНОВНІ ПРИЙОМИ І СПОСОБИ ДІЙ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ЗАСОБІВ ПОВІТРЯНОГО НАПАДУ

З початку повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України сили сектору безпеки та оборони до складу яких входить і Національна гвардія України забезпечили проведення оборонної операції з відсічі агресії російської федерації. На протязі 1192 діб сили оборони України здійснюють опір переважаючим силам противника та наносять йому максимальних втрат унеможливаючи захоплення територій нашої держави.

На протязі всього часу ведення бойових дій ворог регулярно застосовував засоби повітряного нападу з метою нанесення втрат військово-промислового комплексу, знищення об'єктів критичної інфраструктури, залякування цивільного населення, створення умов несприятливих для забезпечення нормальної життєдіяльності.

На початку вторгнення противником в основному застосовувались крилаті ракети класу повітря-поверхня, пізніше ворогом були застосовані Шахед-136 які масово закуповувались у Ірана, а в подальшому налагодили виробництво в себе під назвою Герань-2, які здійснюють масовані удари по території нашої держави.

В цій ситуації, суттєвими викликами для сектору безпеки і оборони держави, і зокрема для НГУ стало захист критичної інфраструктури, особливо від стратегічних крилатих ракет "повітря-земля"(Х-101, Х-555, Х-55), протикорабельних ракет повітряного базування великої дальності (Х-22, Х-32), аеробалістичних ракетами (Х-47М2 «Кинджал»), крилатих ракет («Калібр», Іскандер-К), балістичних ракет (С-300, С-400, Іскандер-М), тактичних

керованими ракет класу «повітря - поверхня» середньої дальності (Х-31, Х31П), баражуючих боєприпасів, керованих авіаційних бомб, дронів-камікадзе.

Проблемою світу стала країна терорист, тому наші партнери розпочали роботу щодо передачі засобів ППО, але основними комплексами, які має на озброєнні українські сили ППО – це зенітно-ракетні комплекси. Проти стратегічних ракетних пусків працюють ЗРК С-300, С-200, БУК-М1, ТОР, ОСА, які можуть збивати крилаті ракети. Слід зауважити що іноземні комплекси, які мають більший спектор для збиття цілей, а саме німецький Iris-T й норвезький NASAMS, а також системи Patriot та FSAF SAMP/T, але їхня дальність ураження балістичних цілей - лише близько 40 кілометрів.

Для захисту критичної інфраструктури застосовуються зразки західної зброї - це переносні зенітно-ракетні комплекси «Stinger» і «Starstreak» та американські зенітні установки малої дальності AN/TWQ-1 Avenger.

З огляду на обмеженість засобів протиповітряної оборони (ППО), зокрема збройних систем, які здатні перехоплювати та знищувати засоби повітряного нападу, виникає необхідність у застосуванні альтернативних тактичних рішень для забезпечення безпеки військових об'єктів, і захисту об'єктів критичної інфраструктури та цивільного. Одним із таких заходів є використання мобільних вогневих груп, які функціонують у рамках системи мобільної оборони та мають здатність швидко реагувати на появу ворожих цілей.

Мобільні вогневі групи - це підрозділи, що мають високу мобільність і здатність швидко переміщуватись у різні райони території. Вони озброєні сучасними зразками озброєння, що дозволяє ефективно знищувати різноманітні цілі - від літальних апаратів до ракетних засобів нападу.

Основна ідея застосування мобільних вогневих груп полягає у тому, що вони можуть швидко реагувати на зміну обстановки, самостійно заходити на позиції та вести активний вогонь. Це зменшує ймовірність втрат, спричинених затримками у реагуванні або нерозвиненістю стаціонарних засобів оборони. Завдяки своєму високому рівню мобільності ці підрозділи здатні охоплювати значну територію, забезпечуючи додатковий захист навіть у зоні обмежених ресурсів.

Крім того, мобільні вогневі групи можуть бути інтегровані з системами навігації та цілевказівки, що підвищує їх ефективність у боротьбі з високоточною зброєю противника.

Основними прийомами і способами дій під час виявлення засобів повітряного нападу - є виявлення засобів повітряного нападу, що критично важливо для забезпечення безпеки та захисту об'єктів критичної інфраструктури, підрозділів забезпечення, цивільного населення. Для цього застосовуються різноманітні прийоми і способи, що дозволяють своєчасно ідентифікувати та реагувати на потенційні загрози.

Нижче представлено основні методи, які використовуються для виявлення повітряних засобів нападу.

1. Моніторинг радіолокаційних даних.

Радіолокаційні станції (РЛС) є ключовим елементом у виявленні повітряних об'єктів. Вони дозволяють виявляти літаки, гелікоптери, безпілотні літальні апарати (БПЛА) та інші повітряні цілі на великих відстанях. Аналіз

отриманих даних дозволяє визначити тип об'єкта, його швидкість та напрямок руху, що є важливим для оцінки потенційної загрози.

2. Візуальне спостереження

Візуальне спостереження здійснюється за допомогою спостережних пунктів, де особовий склад використовує біноклі, оптичні системи та інші засоби для візуального контролю повітряного простору. Цей метод є особливо важливим у зонах, де радіолокаційне виявлення ускладнене через рельєф місцевості або інші перешкоди.

3. Системи раннього попередження

Системи раннього попередження, такі як AWACS (Airborne Warning and Control System), забезпечують моніторинг повітряного простору на великій відстані. Вони здатні виявляти повітряні цілі за межами зони видимості наземних РЛС та координувати дії сил протиповітряної оборони.

4. Інформаційний обмін

Ефективний інформаційний обмін між підрозділами та військовими формуваннями є важливим для своєчасного виявлення загроз. Використання сучасних комунікаційних систем дозволяє швидко обмінюватися даними про виявлені об'єкти та координувати дії.

5. Аналіз даних

Аналіз даних, отриманих з різних джерел, дозволяє виявляти тенденції та моделі поведінки ворожих засобів. Використання спеціалізованого програмного забезпечення допомагає обробляти великі обсяги інформації та виявляти потенційні загрози.

6. Тактичне планування

Тактичне планування передбачає розробку планів дій на випадок виявлення загрози. Визначення зон підвищеного ризику та розробка відповідних заходів реагування для ефективної протидії повітряним засобам нападам.

7. Тренування персоналу

Регулярні тренування та навчання особового складу є важливими для підвищення готовності до виявлення та реагування на повітряні загрози. Проведення симуляцій дозволяє оцінити ефективність дій та виявити слабкі місця в системі оборони.

Основними способами дій мобільних вогневих груп під час виявлення засобів повітряного нападу слід вважати швидкість та правильність реакції на потенційні загрози що є ключовими для забезпечення безпеки об'єктів критичної інфраструктури. Розглянемо алгоритм дій, а також основні способи виявлення та ураження цілей у повітрі, що дозволить підвищити ефективність застосування мобільних вогневих груп.

Алгоритм дій мобільної вогневої групи:

1. Виявлення цілі:

- Ведучий або оператор радіолокаційних засобів виявляє потенційну ціль за допомогою засобів автоматичної та ручної розвідки.

- Збір та аналіз інформації про ціль (координати, тип, швидкість).

2. Повідомлення командування:

- Передача даних про виявлену ціль до командного пункту та мобільних груп.

3. Оцінка цілі та постановка задачі:

- Оцінка характеру та загрози цілі.

- Вибір озброєння та способів знищення (залп, одиночний постріл, застосування ПЗРК, засобів ППО).

4. Підготовка до атаки:
    - Забезпечення захисту від ураження власних засобів.
    - Вибір оптимальної позиції та часу для атаки.
  5. Здійснення ураження:
    - Наведення засобів озброєння на ціль.
    - Проведення ураження відповідно до плану.
  6. Після ураження:
    - Перевірка результату.
    - Виведення з району і підготовка до можливої повторної або додаткової роботи.
  7. Інформування командування:
    - Передача звіту про виконання завдання та отримання подальших вказівок.
- Способи дій мобільних вогневих груп:
- Автоматичне або візуальне виявлення цілі.
  - Розвідка за допомогою безпілотних літальних апаратів (БПЛА): для швидкого виявлення цілей у важкодоступних районах.
    - Передача цілевказівки: за допомогою каналів зв'язку.
    - Застосування вогневих засобів, ЗРК або інших засобів ППО: для знищення засобів повітряного нападу.
    - Застосування тактики маскуванню і зміна позицій: для ускладнення виявлення та ураження.

Важливою складовою є постійне удосконалення тактичної підготовки особового складу та технічного оснащення мобільних вогневих груп.

Застосування таких підрозділів дозволяє зменшити ймовірність проривів повітряних засобів нападів і підтримати загальну обороноздатність. Проведення цілеспрямованих навчань і тренувань з мобільними вогневими групами стає ключовим елементом стратегії оборони у сучасних умовах, коли ресурси ППО обмежені, а ефективність швидкого реагування здатна суттєво вплинути на результат.

***Павелко Владислав,**
викладач кафедри тактики та
тактико-спеціальної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії України*

***Яковенко Євген,**
кандидат педагогічних наук,
начальник кафедри тактики та
тактико-спеціальної підготовки,
Київський інститут Національної гвардії України*

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО У ПІДГОТОВЦІ ПІДРОЗДІЛІВ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У контексті триваючої збройної агресії Російської Федерації проти України особливого значення набуває трансформація системи підготовки Сил оборони України з урахуванням передового військового досвіду країн-членів НАТО. Переорієнтація на західні підходи є не лише вимушеною реакцією на